

Bauhaus
Networking Ideas
and Practice
Umrežavanje ideja
i prakse

izložba: 'Bauhaus - umrežavanje ideja i prakse (BAUNET)'

Hrvatska Bauhaus priča: Naše umjetnike nacisti su ubijali i proganjali

Hrvatska dizajnerica Otti Berger s kolegama i kolegicama studenticama na Bauhausu - Gunta Stözl Joast Schmidt, Xanty Schawinsky i Lis Berger

Piše: NINA OŽEGOVIĆ

Što bi se događalo u svjetskom dizajnu i arhitekturi da njemački nacionalsocijalisti 1933. godine nisu zatvorili znamenitu umjetničku školu Bauhaus na kojoj su se u to vrijeme avangarde i revolucionarnih pomaka usavršavale i hrvatske umjetnice Ivana Tomljenović-Meller i Otti Berger te arhitekt Gustav Bohutinsky?

Na to i slična pitanja pokušat će odgovoriti spektakularna izložba "Bauhaus - umrežavanje ideja i prakse (BAUNET)", koja se otvara 9. svibnja u Muzeju suvremene umjetnosti i na kojoj će se izložiti radovi tih troje hrvatskih umjetnika, ali i njihovih kolega iz regije - Augusta Černigoja iz Slovenije i arhitekta Selmana Selmanagića iz Bosne i Hercegovine, te njihovih slavnih profesora, kao što su Vasilij Kandinski, Paul Klee, Hannes Meyer, László Moholy-Nagy, Oskar Schlemmer i Marcel Breuer. Bit će prezentirano više od 300 djela, od slika, grafika i arhitektonskih maketa pa do tekstila i namještaja koji su realizirani na Bauhausu.

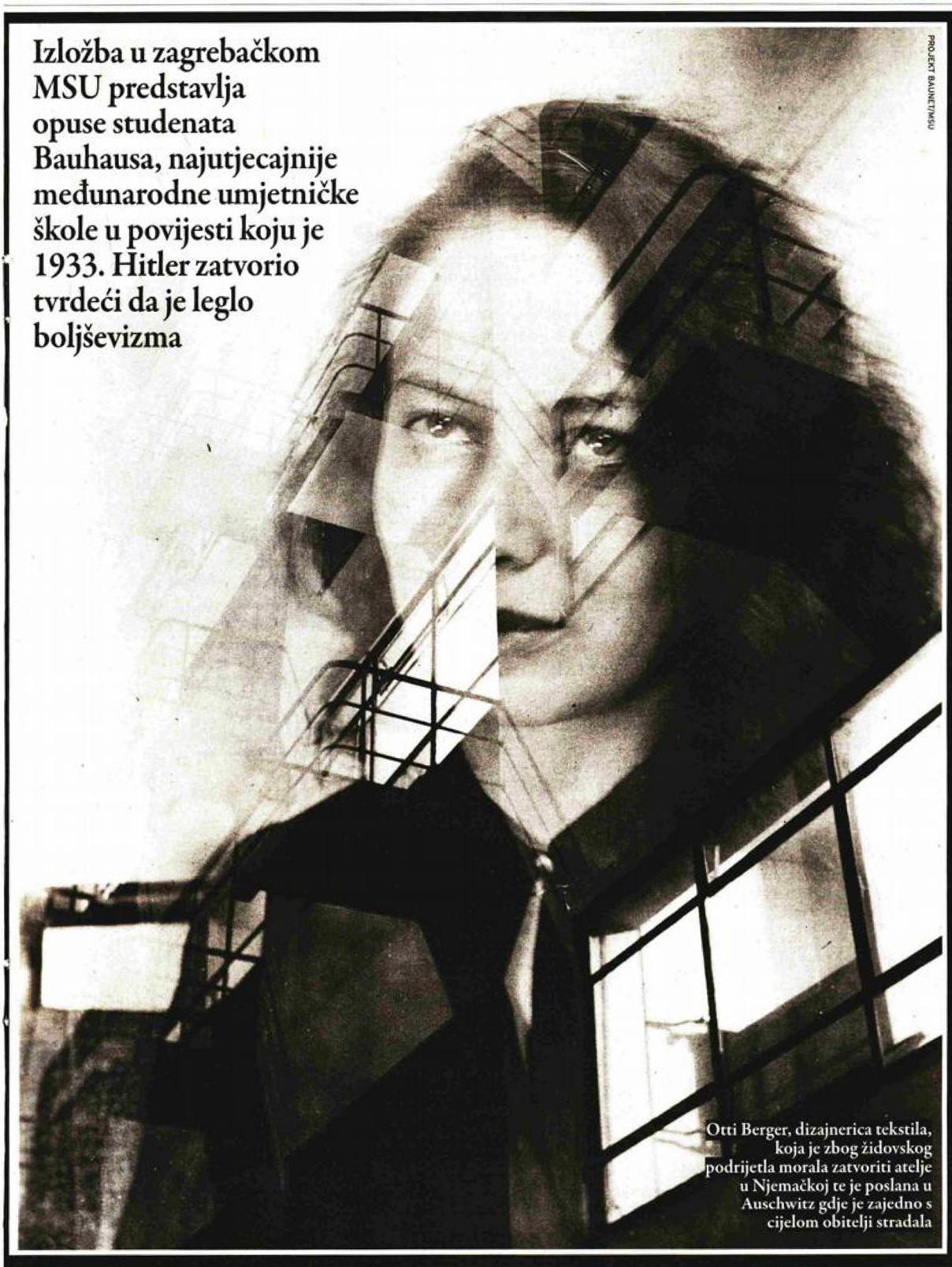
Također, po ideji kustosice Vesne Maštrić, pokazat će se i radovi na kojima se vidi utjecaj te čuvene škole na poslijeratnu suvremenu umjetnost, dizajn i arhitekturu, s naglaskom na zagrebačku grupu EXAT 51, arhitektonsku praksu arhitekta Huberta Hoffmanna u Grazu i ljubljanskog Smjera B. Talentirana i nekonvencionalna umjetnica i vrsna sportašica Ivana Tomljenović-Meller bila je kći Tomislava Tomljenovića, posljednjeg bana Hrvatske i Slavonije i vlasnika rudnika Majevice, a u mladosti i djeveruša na vjenčanju kralja Aleksandra I. Karađorđevića i kćeri rumunjskog kralja Ferdinanda. Njezina biografija nalikuje životima filmskih diva toga vremena jer je vodila pustolovni život i isticala se izrazito lijevim političkim idejama. Ivana Tomljenović-Meller došla je na Bauhaus 1929., nakon što je tijekom usavršavanja u Beču čula nadahnuo predavanje radikalnog arhitekta i glasovitog profesora Hannesa Meyera, koji je vodio čuvenu Školu za arhitekturu, dizajn i umjetnički obrt u Dessau. Bauhaus je u to vrijeme bio europsko središte avangardnih umjetničkih kretanja te se smatra jednim od najprogressivnijih fenomena 20. stoljeća. Škola je stekla slavu zahvaljujući tada revolucionarnoj filozofiji spajanja umjetničkog djelovanja i industrijske proizvodnje, a na njoj su predavali legendarni umjetnici i arhitekti Walter Gropius, Vasilij Kandinski, Paul Klee, László Moholy-Nagy i Ludvig Mies van der Rohe, koji su kod studenata poticali kreativnost. Škola je bila i centar ljevičarskog aktivizma jer su se njezini profesori direktno suprotstavljali rastućem nacionalsocijalizmu u Njemačkoj.

Nastavak na sljedećoj stranici →

Bauhaus
 Networking Ideas
 and Practice
 Umrežavanje ideja
 i prakse

**Izložba u zagrebačkom
 MSU predstavlja
 opuse studenata
 Bauhauasa, najutjecajnije
 međunarodne umjetničke
 škole u povijesti koju je
 1933. Hitler zatvorio
 tvrdeći da je leglo
 boljševizma**

PROJEKT BAUNETMSU

Otti Berger, dizajnerica tekstila,
 koja je zbog židovskog
 podrijetla morala zatvoriti atelje
 u Njemačkoj te je poslana u
 Auschwitz gdje je zajedno s
 cijelom obitelji stradala

Bauhaus
 Networking Ideas
 and Practice
 U mrežavanje ideja
 i prakse

izložba: 'Bauhaus – umrežavanje ideja i prakse (BAUNET)'

Tijekom usavršavanja na Bauhausu snimala je kolege i profesore s Bauhausu, poput pisca Ernsta Tollera te zgradu Bauhausu koju je projektirao čuveni Walter Gropius, hvatajući na fotografijama poletnu i dinamičnu atmosferu, zabave i duh novog vremena. Pritom je koristila tipične Bauhausove eksperimentalne postupke - vertikalnu perspektivu, donji rakurs, fotomontažu i fotokolaž. Crtala je i futurističke vizije gradova, poput "Praga" iz 1934. godine. No najsnažniji utjecaj Bauhausu, nove estetike tog doba i lijevih ideja, najvidljiviji je na njezinoj političkoj fotomontaži "Diktatura in Jugoslawien", objavljenoj na naslovnici brošure jugoslavenskih komunista u emigraciji, koja prikazuje kralja Aleksandra I. Karađorđevića kako s mačem u ruci stoji na trupu.

Nakon odlaska s Bauhausu živjela je u Berlinu, Parizu i Pragu, gdje je radila kazališne scenografije, fotomontaže i plakate za filmove te luminokinetičke instalacije. Družila se s piscem i dramatičarom Bertoltom Brechtom nadrealistom Andreom Bretonom i umjetnikom Oscarom Kokoschkom, a u Zagreb se vratila 1935. godine kao mlada udovica, gdje se nastavila družiti s umjetnicima i boemima, pa je čak na skijalištu u Švicarskoj upoznala Gretu Garbo i njezina brata. Kako je odlično govorila njemački, francuski i talijanski, radila je punih 15 godina, sve do duboke starosti, i kao turistički vodič.

O dizajnerici tekstila Otti Berger još donedavno malo se znalo, a danas joj se dive modni kreatori svijeta koji ponovno otkrivaju njezin inovativni dizajn. O originalnosti njezina dizajna najbolje govori podatak da se njezin rad "Tepih za 1929." nalazi u stalnom postavu Bauhausova arhiva u Berlinu, a neki njezini radovi u tekstilu čuvaju se u Umjetničkom institutu u Chicagu. Na izložbi će biti prvi put pokazani neki njezini radovi na kojima je vidljiv utjecaj apstrakcije Vasilija Kandinskog, ali i narodne nošnje iz rodne Baranje.

Otti Berger je rođena 1898. godine u mjestu Zmajevac u Baranji, a veći dio života provela je u Njemačkoj. Prvo je diplomirala tekstil na Kraljevskoj akademiji za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu, a zatim se od 1927. godine usavršavala na Bauhausu gdje je s oduševljenjem slušala predavanja kod velikog mađarskog slikara i fotografa László Moholy Nagya, Paula Kleeja i Vasilija Kandinskog.

Na poziv znamenitog arhitekta Ludviga Miesa van der Rohea ostala je podučavati na Bauhausu, a kad je napustila Dessau, otvorila je vlastiti atelje u Berlinu i počela eksperimentirati s novim sintetskim materijalima, istražujući njihov potencijal za industrijsku proizvodnju. Nekoliko godina je uspješno surađivala s velikim tekstilnim kompanijama u Njemačkoj, Nizozemskoj i Švicarskoj, potpisujući se svojim inicijalima "o.b.". Bila je jedina dizajnerica s Bauhausu koja je dobila zaštitu patenta za svoj tekstil, a to njezinu karijeru žene-dizajnerice i strankinje židovskog podrijetla čini još impresivnijom. Zbog rastućeg nacizma kao Židovki joj je 1936. godine u Njemačkoj zabranjen rad i bila je prisiljena zatvoriti atelje.

Zajedno sa svojim zaručnikom, arhitektom Ludwigom Hilberseimerom, koji je također predavao na Bauhausu, pokušavala je dobiti vizu za Ameriku gdje je već emigrirao Laszlo Moholy-Nagy, koji je u Chicagu utemeljio New Bauhaus.

No nikad nije stigla do Amerike. Zajedno s obitelji deportirana je u Auschwitz, gdje je i ubijena.

Mnoga djela Otti Berger nalaze se u Americi, kamo ih je unaprijed poslala vjerujući kako će se pridružiti svojem zaručniku.

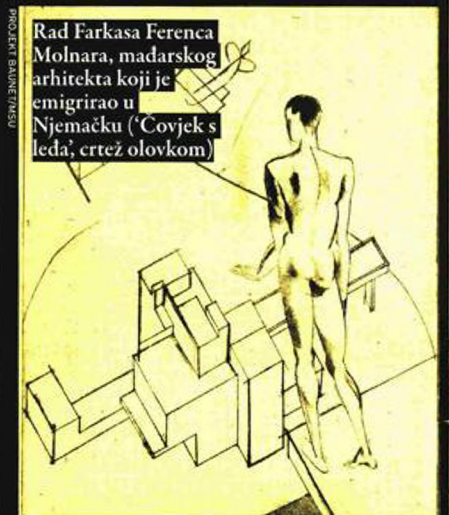
Jednako uzbuđljiv život imao je i arhitekt Gustav Bohutinsky, protagonist hrvatske moderne i veliki kreativac, koji je odrastao u obitelji poznatog agronoma i genetičara. Diplomirao je arhitekturu na utjecajnoj "Iblerovoj školi" koja je tada bila pri Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, naučivši od svojeg učitelja Drage Iblera važnost socijalnog aspekta arhitekture, što je bila i jedna od karakteristika škole Bauhaus. U Hrvatskoj je surađivao i s ostalim velikanima arhitekture, kao što su Stjepan Planić, Mladen Kauzlaric i Juraj Denzler, s kojim je gradio termoelektrane i transformatorske stanice.

U Dessau je Gustav stigao 1930. godine, kad Bauhaus pod vodstvom radikalnog švicarskog arhitekta Hanneša Meyera doživljava velike promjene. Prihvata ideje Bauhausu, koje se najviše vide u stambenim zgradama iz međuratnog perioda, a najviše u njegovu kapitalnom djelu - kući i ateljeu, funkcionalnoj zgradi kubične forme s velikom staklenom stijenom, koju je projektirao za svojega brata kipara u zapadnom dijelu Zagreba.

S 43 godine odlazi u Australiju, a zatim u Ameriku - prvo u Chicago, gdje projektira nekoliko zgrada, a potom u Honolulu, gdje se nastavlja baviti arhitekturom.

Umjetnica Ivana Tomljenović-Meller bila je kći Tomislava Tomljenovića, posljednjeg bana Hrvatske i Slavonije

Rad Farkasa Ferenc Molnara, mađarskog arhitekta koji je emigrirao u Njemačku ('Covjek s leđa', crtež olovkom)

Gustav Bohutinsky s 43 godine napušta Zagreb i seli se u Ameriku. Projektirao je zgrade prvo u Chicagu, a potom u Honolulu

Evidencijski broj / Article ID: 15662972
 Vrsta novine / Frequency: Tjedna
 Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
 Rubrika / Section:

Bauhaus
 Networking Ideas
 and Practice
 Umrežavanje ideja
 i prakse

Zgrada škole Bauhaus u Dessau koju je osnovao Walter Gropius

Umjetnica Ivana Tomljenović Meller družila se s dramatičarem Bertoltom Brechtom i glumicom Gretom Garbo

Njemački lijevo orijentirani dramatičar Ernst Toller na predavanju na Bauhausu 1930.

Otti Berger bila je jedina dizajnerica s Bauhauusa koja je dobila zaštitu patenta za svoj tekstil a to njezinu karijeru žene-dizajnerice i strankinje židovskog podrijetla čini još impresivnijom

Otti Berger (u sredini) s kolegicama s Bauhauusa - Gertrud Preiswerk, Bellom Brover i Ruth Damb

Arhitekt Gustav Bohutinsky, protagonist hrvatske moderne i veliki kreativac, gradio je termoelektrane i transformatorske stanice

Rad slovenskog slikara i grafičara Avgusta Černigoja "Teatar mas"